

Fejérdy Gergely

Emmanuel Macron első éve

Emmanuel Macront legtöbbször Jupiterként, a gazdagok elnökeként emlegeti a francia média, aki Franciaországból gyors döntésekkel és reformokkal egyfajta „startupnemzetet” akar kreálni. Az Elabe közvélemény-kutató cég által 2018. április 14-én közzétett felmérés szerint a franciák 44%-a kiábrándítónak tartja a francia elnök politikáját, holott január végén még csak 21% volt a teljesen kiábrándultak aránya. A megkérdezett franciák 41%-a szerint korai ítéletet mondani az elnök módszerének sikerességéről, eredményeiről.¹ Egy évvel a 2017-es elnökválasztások első fordulója után az Elabe-Wavestone felmérése alapján 52% szerint inkább rossz, hogy Emmanuel Macron lett az államfő. Megjegyzendő, hogy ez az 52% rendkívül megosztott politikai nézeteit illetően, így jelenleg komoly kihívást nem jelent az államfő számára. Egyszerűen az államfőnek sikerült 40% (az Ifop szerint április 22-én 44%) körüli bizalmi indexet megtartania. Mitterrand óta Macron az első elnök, aki 40% fölötti népszerűségnek örvend egy évvel megválasztása után. (Chirac 37%-os, Sarkozy ugyancsak 37%-os és Hollande 25%-os támogatottsággal bírt egy évvel megválasztása után.) Az Élysée-palota jelenlegi lakója Franciaországban egy kisebbség kitaró támogatásának örvendhet, de a lakosság túlnyomó többsége, ha nem is áll ki különösképpen az államfő mellett, nem is utasítja el automatikusan az elnök politikai törekvéseit.

Egyes elemzők, mint például Michaela Wiegel² fontosabb európai kérdésekben egyes-egyfelől profétaként állítja be a francia elnököt. Macronnal a Hollande-időszak után Franciaország ismét jelentősebb nemzetközi befolyásra tett szert. Ennek számtalan oka van, többek között Merkel 2017-es meggyengülése, a brexittel szembenező Nagy-Britannia, a Trump Amerikájában való bizalomvesztés stb. Európában ismét megkerülhetlenné vált Franciaország. A belső reformok és a 2017-es állami költségvetési deficit 3% alá történő csökkentése hitelesebbé tette a francia külpolitikát. Macron dinamikus, pragmatikus volta, dialógusra való nyitottsága és rendkívül kifinomult kommunikációja külföldön és belföldön is nemegyszer pozitívan hat. A fiatal francia politikus újat ígérő, évtizedes kódokat, tabukat ledöntő beszédei sokakban bizalmat és egyfajta pozitív várakozást keltenek. Egy év ugyan rendkívül kevés, hogy átfogó képet lehessen alkotni Macron működéséről, tendenciákat azonban fel lehet vázolni.

¹ *44% des Français jugent...* 2018.

² WIEGEL 2018.

Rendkívüli körülmények között megválasztott francia elnök

Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a francia államfő még csak 11 hónapja vette át a hatalmat elődjétől, François Hollande-tól, így teljességben nem is beszélhetünk egy esztendőről.³ Emmanuel Macron 2017. május 7-én választották meg a francia választók. Ekkor a szavazatok 66,1%-át megszerezve a francia Ötödik Köztársaság nyolcadik, Franciaország huszonötödik elnöke lett. A politikai győzelme a 2017-es elnökválasztások második fordulójában kevésbé volt meglepő, hiszen kihívója, a Nemzeti Front elnökhasszonya, Marine Le Pen győzelmére a nemzetközi sajtó és média minden riogatása ellenére kevés reális esély látszott. A szélsőjobboldaliként számon tartott politikusnő sorsát ráadásul megpecsételte, hogy rendkívül rosszul szerepelt a választást végérvényesen eldöntő televíziós vitán, május 3-án. Emmanuel Macron valójában a francia választások első fordulójában és az azt megelőző hetekben hozott meglepetést. A 2017-es elnökválasztások várt győztesének az előrejelzések és Franciaország közelmúltja történetének tanúsága szerint jobboldalinak kellett volna lennie, mégis egy párttal nem és politikai tapasztalatokkal is kevésbé rendelkező, 39 éves, alig ismert személy lett. A 2017-es választások menetében meghatározó fordulatot hozott az a tény, hogy a jobboldali előválasztások győztese, François Fillon morális feddhetetlenségén csorba esett,⁴ illetve hogy Alain Juppé vonakodott vállalni, hogy átvegye a március 5-i párizsi Trocadéro téren tartott nagygyűlés előtt a stafétabotot.⁵ Bordeaux polgármestere, aki 2016 decemberéig a legvalószínűbb befutónak számított, sokak szerint még 2017 márciusában is eséllyel vette volna fel a versenyt Emmanuel Macronnal. 2017 márciusában a későbbi elnök népszerűsége visszaesőben volt, miután február közepén algériai útja során Franciaországot emberiségellenes bűnnel vádolta. Juppé végül mégis inkább a háttérben maradást választotta. Egyes elemzések szerint döntésében jelentős szerepet játszott, hogy Emmanuel Macron támogatják Bordeaux polgármesteréhez közel álló republikánus politikusok (többek között Edouard Philippe), és így Fillon helyének átvételét ellenezték. A 2017. május 3-i győzelem, majd a május 14-i beiktatás után Macron először is politikai hatalmának megerősítésébe fogott, amit mindenekelőtt a hagyományos pártok végső válságba taszításával és már a kampány idején is kitűnő, hatékony kommunikációs hadjárattal próbált elérni.⁶

³ A kézirat 2018. április 22-én került lezárásra.

⁴ François Fillon gazdaságra való törekvése ismert volt. A volt jobboldali elnökjelölt 2017. január 27-én kitört botránya után egy évvel, január 29-én a France 5 és február 4-én a BFMTV televíziók oknyomozó műsor keretében rámutattak arra, hogy a Jacques Chirachoz, illetve Nicolas Sarkozyhez közel álló Robert Bourgi dűsgazdag ügyvéd és üzletember egyértelműen állítja, hogy meghatározó szerepe volt Fillon megbuktatásában. Szintén érdekes részleteket tár fel az elnökjelölt volt kampányfőnöke, Patrick Stéfani 2017 novemberében megjelent könyve (STÉFANI–BARJON 2017). Hervé Lehman szerint a francia igazságszolgáltatásnak és médiának komoly felelőssége van François Fillon bukásában (LEHMAN 2018).

⁵ CALMELS 2018, 197–198. Juppé tényleg hezitált, a költözése is befolyásolta a döntését. Nem elhanyagolható tényező, hogy Macron jobbkeze, az Élysée későbbi főtitkára, Alexis Kohler, Edouard Philippe barátja (CALMELS 2018, 206.). Macron 2017 márciusában még nincs a csúcson: Algériával kapcsolatos kijelentése miatt jelentősebb népszerűség-csökkenést kellett konstatálnia.

⁶ Macron rendkívül tudatosan készült az elnökségre. 2017. február 23-án az Ipsos közvélemény-kutató cégtől felméréseket rendelt, hogy tesztelje, kik lennének a megfelelő személyek kormányában. Egy tucat francia jobb- és baloldali közéleti személyiségnek az elfogadottsága, ismertsége szerint döntött a kormány összetételéről még megválasztásuk előtt.

Az új nemzetgyűlés

Önmagában azzal, hogy a választásokon vereséget szenvedő jobbközép pártcsalád soraiból nevezte ki miniszterelnökét, Edouard Philippe-et, Emmanuel Macron súlyos csapást mért a jobboldalra, amely egyébként jobban ellenállt a vereség okozta sokknak, mint a François Hollande-korszak után megosztott és részben az államfő mozgalmába olvadt szocialista párt.⁷ A május 17-én felálló első Philippe-kormányba belépő két republikánus párti politikus, Bruno Le Maire és Gérard Darmanin felerősítette a mérsékelt jobboldali párton belüli törésvonalakat, s jelentősen szélesítették Macron politikai mozgásterét.⁸ Június 18-án a kormányzópárt 309 mandátumot szerzett 577 helyből.⁹ A 2017. május 8-án a *La République en marche* (LREM) (Lendületben a Köztársaság) néven párttá alakult mozgalommal szövetséges, François Bayrou által vezetett *Mouvement Démocrate* (Modem) további 41 képviselői széket szerzett, így Macron elnök a nemzetgyűlésben abszolút többséggel kezdhette meg működését.¹⁰ Az államfő számára kedvezett továbbá az a tény is, hogy a jobbközép pártformációk és a *Nouvelle Gauche* (Új baloldal) névre keresztelt szocialista frakció kijelentette, hogy nem zárkóznak el attól, hogy adott kérdésekben támogassák az elnök által bejelentett reformokat. A radikális ellenzéki politikai formációk, mint a Nemzeti Front, csupán hat képviselői széket és egy szenátori fotelt szereztek, illetve a kampányidőszakban jelentősebb támogatottságnak örvendő *France insoumise*, Jean-Luc Mélenchon pártja is csak 17 képviselői helyet nyert. Az elnök számára további mozgásteret biztosít az a tény, hogy az *Union des démocrates et indépendants* (UDI) képviselőinek többsége inkább szövetségesként, mint ellenzékként viselkedik a nemzetgyűlésben. Ehhez a centrista pártformációhoz 2017. november 26-án a miniszterelnök részvételével megalakult új párt, az *Agir la droite constructive* is csatlakozott. Ez utóbbit hosszú vívódás után a jobboldali *Les Républicains* (LR) párt várható új irányvonalával, nevezetesen az ekkor még csak jelölt, de decemberben meg is választott pártelnökkel, Laurent Wauquiez-vel szemben álló és az államfő politikáját támogatók köre hozta létre. Macron elnök számára azonban így is csak kisebb csoportokat tudott leválasztani a jobboldali pártról.¹¹ A Wauquiez-féle LR leginkább a 2002 előtti RPR (*Rassemblement pour la République*) párt politikáját képviseli, minden lejárato hadjárat és belső vetélkedés ellenére továbbra is az egyik meghatározó ellenzéki erő maradt a fiatal államfővel szemben. Ez különösen is nyilvánvalóvá vált a szenátusi választásokon, illetve az időközi választásokon is.

⁷ A szocialista párt ugyan megmaradt, és 2018. március 29-én megválasztotta új főtitkárát, Olivier Faure-t, a párttagság mégis jelentősen megcsappant, és politikai súlya is háttérbe szorult. A PS számos politikusa a kormánytöbbséghez (LREM) csatlakozott, mint Manuel Valls volt miniszterelnök, Jean-Yves Le Drian jelenlegi külügyminiszter, Richard Ferrand nemzetgyűlési frakcióvezető stb. A győztes szocialista elnökjelölt, Benoît Hamon saját politikai mozgalmat alapított *Génération.s* néven.

⁸ Június 11-e előtt felmerült annak a lehetősége, hogy az LREM és az LR kormányt alakít. A nemzetgyűlési választások alacsony részvételi arány mellett zajlottak. A második fordulón csupán a voksolásra jogosultak 42,62%-a adott le szavazatot.

⁹ Jelenleg 311 fővel rendelkezik a LREM-frakció a nemzetgyűlésben. Lásd *Effectif des groupes politiques* (s. a.).

¹⁰ Jóllehet az Alkotmánybíróság nyolc esetben megsemmisítette az eredményt, és időközi választások kiírására került sor.

¹¹ Megjegyzendő, hogy Thierry Solère, a jobboldali előválasztások ünnepelt szervezője, Bruno Le Maire-t támogató politikus és több kormánytag, Gérard Darmanin és Sébastien Lecornu november 26-án, Bruno Le Maire már korábban csatlakozott a kormánypárthoz.

„Kavics Macron cipőjébe”: a szenátusi választások

A 2017. szeptember 24-én tartott, a szenátus felének megújítását célzó voksoláson¹² a Macront támogató erők alulmaradtak. A 2017. október 2-án felálló új, 170 tagú szenátusban a jobbközép (LR) nemcsak hogy megtartotta nagy többségét, de növelte is azt, így összesen 149 képviselővel rendelkezik. A szocialista párt ugyancsak a várakozásoktól eltérően jól szerepelt; még ha kevesebb szenátorral rendelkezik is, mint eddig, a második legnagyobb erőt képviseli a szenátusban. Macron pártja a várakozásokkal ellentétben csak 24 szenátort tudhat a felsőházban, ami kevesebb, mint a választások előtt. Az FN nem szerzett új mandátumot, továbbá a „La France insoumise” (Jean-Luc Mélenchon pártja) sem kapott helyet. Az új szenátus Macron minden reménye ellenére az ellenzék egyik fellegetvára lett. Ezt különösen megerősítette az a tény, hogy a felsőház vezetésére ismét Gérard Larcher (LR) szenátor kapott megbízást.

A szenátus új összetétele komoly kihívás elé állítja Macront az általa meghirdetett, esetenként alkotmánymódosítást is igénylő, a francia intézményrendszer átalakítására vonatkozó terveket illetően. Az alaptörvény megváltoztatását például vagy a két ház (szenátus és nemzetgyűlés) 3/5-ös többségével (355 képviselő és legalább 200 szenátor), vagy pedig népszavazás meghirdetésével lehet végrehajtani. Ez utóbbi jelentős rizikóval jár. Macron tehát óvatos ebben a kérdésben, és inkább projektalapon a szenátorok meggyőzésére törekszik.

Az államfő szintén a lehető legnagyobb odafigyeléssel követi az időközi választások eredményeit is. 2018. január 28. és április 22. között nyolc nemzetgyűlési képviselői mandátumról döntöttek a francia választók. Az eredmények jól mutatják, hogy Macron helyi szinten kénytelen számolni az ellenzékkel. A nyolc képviselői helyből egyet a szocialista párt, egyet a baloldali erők által támogatott független képviselő, hármat az LR és hármat a kormánypárt szerzett meg. Macron pártja egyetlen mandátumot sem szerzett meg Franciaország kontinentális területén, és a 2017. júniusi eredményhez képest egy képviselői helyet veszített.

Macron első reformkezdeményezései

Macron elnök kampányígéreteinek megfelelően szerteágazó reformprogramot indított el megválasztását követően azonnal. Az államfői beiktatás után gyorsan felállt az első kormány, ahova az államfő alapos mérlegeléssel a korábban jobb- és baloldali politikusok mellett¹³ szövetségese, a Modem politikusait, illetve számos, a civil és vállalati szférából érkező szakértőt is kinevezett.¹⁴ A kormányalakítás másnapján, 2017. május 18-án Macron bejelentette, hogy még a nemzetgyűlési választások előtt ígéretei egy részének megvalósí-

¹² 2003 óta a szenátorokat 6 évre választják. A szenátus felét háromévente megújítják.

¹³ Az Hollande-korszak két volt kormánytagja: Jean-Yves Le Drian és Annick Girardin ismét megbízást kapott, és Lyon volt szocialista polgármestere, Gérard Collomb belügyminiszterként folytathatta karrierjét. Macron a bizalmat a mai napig nem vonta meg tőlük.

¹⁴ Így például Muriel Pénicaud munkaügyi minisztert, François Nyssen kulturális minisztert, Elisabeth Born közlekedésügyi minisztert, Nicolas Hulot környezetvédelmi minisztert.

tásába kezd. Az alábbi területekre tette a hangsúlyt: az állam tekintélyének helyreállítására, az ökológiai átmenet elősegítésére, a kiküldött munkavállalók kérdésében történő gyors lépések megtételére, a munkaügyi törvény reformjának előkészítésére, a közélet tisztaságát előmozdító törvény megalkotására, illetve a 2017/2018-as tanév kezdetén az általa ígért reformok bevezetésére.

Terrorizmusellenes törvény

Macron a belügyminiszteren keresztül nyomatékos hangsúlyt helyezett a terrorizmusellenes küzdelemre, hangoztatva, hogy a 2015. november 13-án meghirdetésre került és folyamatosan meghosszabbított szükségállapot megszüntetését tervezi. Május 24-én a Védelmi Tanács úgy döntött, hogy a július 15-én lejáró szükségállapot november 1-jéig történő meghosszabbítását kéri a parlamenttől. Az elnök óhaja szerint ezt a nemzetgyűlés és a szenátus is megszavazta július 11-én. Macron ezenkívül még május 24-én bejelentette, hogy létrehoz egy, az ő közvetlen vezetésével működő, a terrorizmusellenes küzdelmet koordináló különleges „task force”-t. A *Centre national du contre-terrorisme* június 7-én fel is állt Pierre de Bousquet de Florian vezetésével. A szükségállapot kiváltására 2017 őszén elfogadásra került az államfő által kívánt terrorizmusellenes törvény is. Ugyan az ellenzék részéről támadták a tervezetet, és a republikánus párt (LR) többsége, valamint a szélsőbaloldali politikai erők (például az LFI) nem szavazták meg első olvasatban, végül egy kompromisszumos szöveg született, amelyet 2017. október 30-án Macron elnök aláírt. Az új törvény november 1-jétől érvénybe is lépett, és a szükségállapot megszűnt.¹⁵ A jogszabályt a 2018. március 23-án Carcassonne-ban és Trèbes-ben elkövetett terrortámadást követően kritizálta ismét az ellenzék, hangsúlyozva, hogy további szigorításokra van szükség.

A politikai élet tisztaságát szolgáló törvény

A 2017-es elnökválasztási kampány botrányait figyelembe véve Macron kiemelt hangsúlyt fektetett a politikai élet tisztaságát célul kitűző alkotmányos törvény gyors elfogadására.¹⁶ Szimbolikusan a kormány első nemzetgyűlés elé terjesztett jogszabálytervezete is a politikai élet tisztaságát célul kitűző törvénytervezet volt. Macron a szöveg előkészítését François Bayrou igazságügy-miniszterre bízta, aki azonban 2017. június végén lemondásra kényszerült, mert saját feddhetetlensége is megkérdőjeleződött. A sajtó gyanúba keverte pártja európai parlamenti képviselői asszisztenseinek szabálytalan alkalmazása miatt. Bayrou mellett több modemes politikus kényszerült lemondásra, így Marielle de Sarnez európai ügyekért és Sylvie Goulard hadügyért felelős miniszter is.¹⁷ Az elnök számára különösen

¹⁵ 2017. október 30-án a francia belügyminiszter hangsúlyozta, hogy a szükségállapot ideje alatt 32 merényletkísérlet sikerült megakadályozni, ezekből 13-at 2017-ben. Kijelentette továbbá, hogy amennyiben tömeges halált okozó támadásra kerülne sor, ismét visszavetnék a szükségállapotot Franciaországban.

¹⁶ Megjegyzendő, hogy a közéleti tisztaság vonatkozásában az elmúlt 30 évben 12 törvény látott napvilágot.

¹⁷ Sylvie Goulard 2018 januárjában a Banque de France (Francia Nemzeti Bank) alkalmazásaitól elmozdított, míg Marielle de Sarnez nemzetgyűlési képviselőként a nemzetgyűlés külügyi bizottságának elnöki székét.

kényes helyzetet teremtett, hogy a korábban szocialista, de Macron kampányát vezető és a területi kohézióért felelős miniszter, Richard Ferrand is lemondásra kényszerült. A politikus részben közpénzekkel való visszaélés, családtag ingatlanfelújítása és ingatlanszerzése kapcsán, illetve képviselőként fia asszisztensként való alkalmazása és korábbi munkahelyén a jogtalanul felvett fizetés miatt vált gyanúsítottá. A vizsgálatok ugyan szinte mindegyik esetben Ferrand ártatlanságát erősítették meg,¹⁸ az eljárás mégis erősen gyengítette az új elnök kijelentéseit, miszerint mozgalma és kormánya feddhetetlen személyekből áll.

Ilyen körülmények között Macron 2017. június 21-én kénytelen volt kormányát átalakítani. Édouard Philippe második kormányába tizenkét új személy került. A Modem párti miniszterek távozásával új igazságügy-minisztert (Nicole Belloubet), új hadügyminisztert (Florence Parly) és új Európa-ügyi minisztert (Nathalie Loiseau) neveztek ki. Macron ismét beemelt volt jobboldali politikusokat a kormányba, ezzel megerősítve szándékát, hogy a Republikánus párt balszárnyát letörje. Így került a külügyminisztériumba Jean-Baptiste Lemoyne, és az ökológiáért felelős miniszter mellé Sébastien Lecornu. A második Philippe-kabinet új tagjaival Macron látható jelét adta, hogy saját magára nézve is fontosnak tartja a politikai élet tisztaságát. A Bayrou által előkészített alkotmányos törvénytervezetet módosításokkal és ismét a Republikánus párt ellenállása mellett végül 2017. augusztus 9-én fogadták el.¹⁹ A szöveg ellenzéki képviselők közbelépésére az Alkotmány Tanács elé került, amely 2017. szeptember 8-án néhány rendelkezést módosítva többségében jóváhagyta azt, így például a képviselőknek megtiltották a családtagok alkalmazását,²⁰ és a kiadásait is szigorúbb ellenőrzés alá vonták. Az új törvény minden eleme 2018. január 1-jétől lépett életbe. Ezzel párhuzamosan Macron elindította a francia intézményi reformot, amely a nemzetgyűlés és a szenátus létszámának csökkentését és több alkotmánymódosítást is igénylő elképzelés megvalósulását célozza.

A munkatörvénykönyv reformja

A Philippe-kormány augusztus 31-én nyújtotta be a törvénytervezetet, amelyet rendeleti úton fogadtatott el a francia parlament két házával. Ezt a módszert ugyan többen kritizálták, de a törvényt az államfőnek sikerült ünnepélyes keretek között aláírnia 2017. szeptember 22-én. November 28-án a francia nemzetgyűlés végérvényesen ratifikálta az öt rendeletet tartalmazó törvényt. Az Alkotmány Tanács 2018. március 21-én megerősítette, hogy a törvény alkotmányosságát illetően nincsen lényegi kifogása. A törvény egy része már szeptember 23-án hatályba lépett, a nagyobbik része pedig 2018. január 1-jén.²¹ A Jean-Luc Mélenchon vezette radikális baloldal, illetve a szocialista párt maradványának egy része ugyan ellene szavazott, de a Republikánus párt többsége támogatta a törvénytervezetet.

¹⁸ 2017 őszén az *Anticor* egyesület megtámadta az ügyészségi végzést a Bretagne-i Egészségügyi Biztosító által békelt, Ferrand barátja tulajdonában lévő helyiségek ügyében, így a politikus ellen 2018. januárban újabb vizsgálatot indított a pénzügyi visszaélésekkel foglalkozó ügyészség (PNF).

¹⁹ Részleteket lásd *Loi organique et loi ordinaire* 2017.

²⁰ Macron pártjának (LREM) egyes tagjai (Christophe Arend, Bertrand Sorre, Valérie Bazin-Malgras stb.) „furfangos” módon egymás családtagjait alkalmazva tesznek eleget a törvény betűjének, anélkül hogy annak szelleme szerint cselekednének.

²¹ A törvény jelenleg érvényes szövegéért lásd Code du travail 2019.

A 2017. szeptemberi szakszervezeti tüntetések nem hozták meg a várt tömeges ellenállást az új elnökkel szemben. Szeptember 12-én országos szinten összesen 223 ezer embert sikerült utcára vinni, és a későbbi kísérleteknél ennél is kevesebbet. A kormány folyamatosan kommunikálta a munkavállalókkal és a munkaadókkal való egyeztetést.²² Macronnak 2017 novemberében sikerült megállítania a népszerűség csökkenését. Támogatottsága 2017 novemberére ismét közelített az 50%-hoz.

A gazdaságot érintő reformok²³

A munkatörvénykönyv reformjával párhuzamosan 2017 szeptemberében sorra jelentették be a gazdaságélénkítő reformokat. Az egyéni vállalkozókat támogató tervet szeptember 5-én ismertették, hat nappal később akcióttervet jelentett be a kormány a vállalatok növekedése és átalakulása érdekében (PACTE). Macron célja, hogy megteremtse a feltételeket a vállalatok növekedéséhez, munkahelyek teremtéséhez és az export növeléséhez. Az államfő külön hangsúlyt fektet a digitalizáció és az innováció kérdésre is, amelynek célja szintén a fenti folyamatok beindítása.²⁴ Szintén ezt célozza a vállalatokat sújtó nyereségadó csökkentése, a tőkejövedelmek egykulcsos, 30%-os adóztatása, a munkaadót terhelő adók további csökkentése, illetve a vagyoadó (ISF) részleges eltörlése. A kormány ezenkívül már 2017 nyarán beharangozta, hogy átfogó képzési reform bevezetését fogja javasolni. A fiskális politika területén mindeközben a kampányígéretnek szerint megkezdődött a lakhatási adó fokozatos eltörlése, amely Macron egyik külön ígérete volt. A költségvetés egyensúlyban tartása érdekében 2018-tól a nyugdíjasok jelentős része a járulék (CSG) növekedését kénytelen konstatálni, és az energiahordozók, illetve a dohánytermékek adóterhét is növelték. Az ellenzék élesen bírálta Macron költségvetési politikáját, és felhívta a figyelmet arra, hogy 2017-ben 7,3 milliárd euróval növekedtek a közkiadások, miközben 2017 végére az ország államadósága a GDP a 97%-ára növekedett.

Oktatási reform

2017. szeptember 4-én bevezették az oktatásügyi miniszter által jegyzett többpontos intézkedéscsomagot. Így egyebek között a hátrányos helyzetű területeken az általános iskolás osztályok létszáma 12 főre csökkent. Szintén bejelentették a középiskolai és érettségi rendszert egyszerűsítő reformtervet, illetve a kétnyelvű osztályok visszaállítását. 2018 februárjában további konkrét javaslatokat tett az oktatási miniszter. Ezzel párhuzamosan bűjtatott formában visszaállították az egyetemi felvételi rendszert, amelynek főpróbája 2018 nyarán

²² A törvény kritikusaiknak egy része megjegyzi, hogy az egyeztetések mellett anyagi ígéretekkel próbálta meggyőzni a szakszervezeteket és letörni a tüntetési kedvet. A szakszervezetek jelentősebb támogatásnak örvendhetnek az új törvénynek köszönhetően, még akkor is, ha a munkavállalók csupán kb. 10%-a tagja szakszervezetnek.

²³ Részletes elemzés az IFRAP think tank honlapján, lásd *Évaluation des mesures économiques* 2018.

²⁴ Külön digitalizációval foglalkozó államtitkárságot is létrehozott a Philippe-kabinetben.

várható. A reformot a felsőoktatási miniszterről nevezték el Vidal-törvénynek. 2018 februárjától az új rendszer kihirdetésére válaszul országosan egyetemi blokádokra és tüntetésekre került sor, ennek ellenére a kormány kitart terve mellett. Szintén ebben a hónapban került nyilvánosságra a képzési reformtervezet is, amelyre Macron elnöksége alatt 15 milliárd eurót kíván fordítani.

Szerteágazó, mégis koherens reformtörekvések

Az államfő jelentős megosztottságot szülő témákat is napirendre tűzött. Így például a migrációpolitika területén kíván reformot végrehajtani. Ez a törvénytervezet, amely első olvasatban elfogadásra került, jelentős felháborodást is szült az ellenzék részéről. A francia állami vasúttársaságot (SNCF) érintő, 2018 tavaszán elindított változtatások vagy az igazságszolgáltatás és az egészségügy kérdésében meghirdetett reformok is nemegyszer különböző mértékű ellenállást váltottak ki. Macron számára nagy szerencsét jelent, hogy az Európában és a világban tapasztalt gazdasági konjunktúra, illetve korábbi „Macron-törvények” hatására Franciaország a vártnál jobb gazdasági mutatókat produkált a 2017-es év végére. Ezeknek a hatásoknak az egybeesése tette lehetővé, hogy 2006 óta először ismét 3% alatt volt a költségvetési hiány, és a munkanélküliség is csökkenésnek indult. Elemzők egyetértenek abban, hogy a Macron által kezdeményezett reformok hosszú távon érhetnek be. A francia elnök „szociálliberális” politikája a három közgazdász által készített 2014-es foratókönyvet követi.²⁵ A francia államfő Franciaországot modernizálni kívánó törekvései elemzők szerint koherensek, és jó irányba mutatnak, mindazonáltal számos területen nem elég átfogók.

Macron külföldi és európai tevékenységének gyors mérlege

Macron elnöksége első évében 160 ezer kilométert utazott. Több mint tizenöt jelentősebb külföldi látogatást tett 2017-ben. Járt Marokkóban, Maliban, Abu Dzabiban, Burkina Fasóban, Elefántcsontparton, Ghánában, Algériában, Katarban, Nigerben, 2018 első felében pedig Kínába, Tunéziába, Szenegálba, Indiába és az Egyesült Államokba látogatott. Államfőként számtalanszor járt Brüsszelben, látogatást tett Németországban, Olaszországban, Ausztriában, Romániában, Bulgáriában és Észtországban. Ígéretet tett, hogy végigjárja mind a 27 uniós partnerországot, de az első évben ez nem teljesült. Macron önmagát szereti elkötelezett európaiként bemutatni, miközben valójában egy klasszikus francia vezetésű Európában gondolkodik. Konceptióját 2017. szeptember 26-án a Sorbonne Egyetem dísztermében elmondott beszédében vázolta.²⁶ Macron az első évben pragmatikusnak, a dialógusra nyitottnak mutatkozott a nemzetközi politikában. Jelentős ütőkártya a kezében, hogy tökéletesen beszél angolul, ami nemegyszer megkönnyíti a direkt kommunikációt. Kiemelkedő külpolitikai lépései közé tartozik, hogy kiállt a klímavédelmi egyezmény mellett, megerősíteni kívánja a német–francia együttműködést, és az orosz–francia kapcsolatokat is

²⁵ AGHION–CETTE–COHEN 2014.

²⁶ *Initiative pour l'Europe* 2017.

megkísérelte kimozdítani a holtpontról. A francia elnök nyitottságról tett tanúságot a Donald Trump vezetete Egyesült Államok irányába is, miközben határozottan kiállt az Iránnal 2015-ben megkötött nukleáris megállapodás mellett. A szíriai válság kapcsán elődjénél realistább politikát próbált folytatni, miközben továbbra is „vörös vonalként” tartja számon a vegyifegyver-használatot.²⁷

Macron mindenekelőtt kifinomult kommunikációjával, illetve egyes események látványos, szokatlan színpadias megrendezésével honosította meg saját stílusát. Közvetlen környezete szerint az elnök mindenekelőtt „színész”, és ezért az „államfői szerepet kiválóan játssza”. Ehhez hozzátehetjük, hogy egyben filozófus is, akire jelentős hatást gyakorol Paul Ricoeur, akinek személyes tanítványa volt.²⁸

Macron elnökként különösen ügyel arra, hogy elődei hibáit elkerülje. Megválasztása után mindent megtett, hogy az őt megbélyegző olyan jelzőktől, mint „túl fiatal”, „nincs tekintélye” vagy „tapasztalatlan”, megszabaduljon.

Jelentős hangsúlyt fektetett arra, hogy az elnöki funkcióban a francia hadsereg vezetője is. Beiktatása napján katonai járművel vonult fel a Champs-Élysée-n, és a percy-i katonai kórházba látogatott el. Első külföldi útja a Maliban állomásozó francia haderőhöz vezetett. Macron azonban tekintélyének keresése közben komoly hibákat is elkövetett. A leglátványosabb Pierre de Villiers francia vezérkari főnök lemondása volt 2017. július 19-én. A főtiszt a honvédelmi kiadások csökkentése miatt tette meg lépését, és ezzel az elnök és a hadsereg között megromlott a viszony. Nem ez volt az egyetlen kritikával illetett elnöki döntés, amely Macron első évére negatív hatást gyakorolt. A lakhatási támogatás (APL) csökkentése, az önkormányzatok költségvetési forrásainak befagyasztása, egyes országutakon a 80 km/órás sebességkorlátozás bevezetése, illetve a nyugdíjasok 60%-át érintő járulék (CSG) fizetési kötelezettségének növekedése jelentős ellenérzéseket váltott ki a franciákból. Mindazonáltal az elnök működését – még azok is, akik nem értenek egyet vele – koherensnek ítélik meg. Macron mindenhol jelen van, minden reformnál szakértőként tűnik fel. Megdöbbentő gyorsasággal képes szerepet váltani. Az elnök állandóan csúcsteljesítményt követel saját magától és az őt körülvevő csapattól, ami a privát emberi és családi életet szinte lehetetlenné teszi. Macron tanácsadói köre nehezen viseli ezt a rendkívüli nyomást, és csak az tud megmaradni mellette, akit semmi más, csak a karrierje motivál.

A francia államfő egyszerre konzervatív és reformátor, modern és klasszikus, se nem jobboldali, se nem baloldali, ugyanakkor mind a kettő. Ez a nehezen definiálható „centrista”, semleges irányzat Macront valójában nehezen kategorizálható és nehezen felelősségre vonható államfővé teszi, így rövid távú bukása nem valószínű. Az elnöknek ráadásul több körülmény is kedvez.

A francia szakszervezeti mozgalom és annak leginkább a radikális szárnya (például a FO és a CGT) már nem élvez olyan támogatottságot, mint az 1990-es években. Hiába vannak látványos demonstrációik (például a vasutasok háromnaponta visszatérő munkabeszüntetése), az utcai felvonulásokon és a sztrájkok alkalmával a szakszervezetek mozgósítási képessége gyenge (az elmúlt évben országosan maximum 250 ezer fő tüntetett), így egyelőre komolyabb ellenállás nélkül lehet a reformokat levezényelni.

²⁷ GOMART–HECKER 2018, 66.

²⁸ COUTURIER 2017.

Az első évben tapasztalt pozitív nemzetközi gazdasági folyamatok erősítik Macron pozícióját.

Többek között az elnök számára előnyt jelent, hogy a nemzetközi közvéleményben is sikerült inkább pozitív képet kialakítania magáról. Ebben óriási szerepe volt annak, hogy Macron mögül a francia, de általában a nemzetközi sajtó és média máig nem hátrált ki. Az elnök jóllehet kísérletet tett arra, hogy újságírókkal nagyobb távolságot tartson,²⁹ de a kommunikáció fontosságát szem előtt tartva ügyelt arra, hogy lehetőség szerint ne haragítsa magára a sajtó és a média befolyásos képviselőit.

Macron első évének mérlege felemás, egyértelműen nem nevezhető sikeresnek, de sikertelennek sem. Nagyon sok minden múlik azon, hogy az elkövetkező 48 hónapban milyen politikát folytat majd, és reformjai milyen gyümölcsöt hoznak, illetve a 2019-es EP-, majd a 2020-as önkormányzati választásokon milyen eredményeket tud elérni. Több jel is arra mutat, hogy Macron nem egy elnöki mandátummal számol, de hogy valójában mennyi időt kap, azt a jövő fogja megmutatni.

Irodalom

- 44% des Français jugent l'action d'Emmanuel Macron décevante* (2018). Elérhető: www.bfmtv.com/politique/sondage-44percent-des-francais-jugent-l-action-d-emmanuel-macron-decevan-te-1418653.html (A letöltés ideje: 2019. 04. 01.)
- AGHION, Philippe – CETTE, Gilbert – COHEN, Élie (2014): *Changer de modèle. De nouvelles idées pour une nouvelle croissance*. Párizs, Odile Jacob.
- CALMELS, Virginie (2018): *J'assume*. Párizs, L'Observatoire.
- Code du travail (2019). Elérhető: www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006072050 (A letöltés ideje: 2019. 04. 01.)
- COUTURIER, Brice (2017): *Macron, un président philosophe. Aucun de ses mots n'est le fruit du hasard*. Párizs, Observatoire.
- Effectif des groupes politiques* (s. a.): Elérhető: www2.assemblee-nationale.fr/instances/liste/groupe_politiques/effectif (A letöltés ideje: 2019. 04. 01.)
- Évaluation des mesures économiques: bilan de l'an I d'Emmanuel Macron* (2018). Elérhető: www.ifrap.org/budget-et-fiscalite/evaluation-des-mesures-economiques-bilan-de-lan-i-demmanuel-macron (A letöltés ideje: 2019. 04. 01.)
- GOMART, Thomas – HECKER, Marc eds. (2018): *Macron, an I. Quelle politique étrangère?* Párizs, IFRI.
- Initiative pour l'Europe – Discours d'Emmanuel Macron pour une Europe souveraine, unie, démocratique* (2017): Elérhető: www.elysee.fr/declarations/article/initiative-pour-l-europe-discours-d-emmanuel-macron-pour-une-europe-souveraine-unie-democratique (A letöltés ideje: 2019. 04. 01.)
- LEHMAN, Hervé (2018): *Le procès Fillon*. Párizs, Cerf.

²⁹ Megjegyzendő, hogy 2018 áprilisában fény derült arra, hogy elődjéhez hasonlóan Macron a Challenges újságíróit (Nicolas Domenach-t és Maurice Szafrant) rendszeresen fogadja azzal a céllal, hogy később működéséről könyvet jelentessenek meg.

-
- Loi organique et loi ordinaire du 15 septembre 2017 pour la confiance dans la vie politique* (2017):
Elérhető: www.vie-publique.fr/actualite/panorama/texte-discussion/projet-loi-organique-projet-loi-ordinaire-retablissant-confiance-action-publique.html (A letöltés ideje: 2019. 04. 01.)
- STÉFANINI, Patrick – BARJON, Carole (2017): *Déflagration. Dans le secret d'une élection impossible*.
Párizs, Robert Laffont.
- WIEGEL, Michaela (2018): *Emmanuel Macron: Ein Visionär für Europa – eine Herausforderung für Deutschland*. Berlin, Europaverlag.